

FECAFAMM

Ciutadania, drets i salut mental: protecció jurídica i atenció integral.

Taula Rodona: “La malaltia en el sistema penal”

Barcelona, 7 de Novembre de 2008

Missió

- Donar compliment al manament constitucional (art. 25.2) de rehabilitació, fent compatible la relació de subjecció especial amb la cura assistencial.
- Donar compliment a la orientació educativa i reintegradora de la legislació específica en l'àmbit de justícia juvenil

Reptes (I)

- Evitar un model assistencial de tipus assilar o manicomial, basat únicament en la consulta i la intervenció farmacològica.
- Donar respostes a demandes aparentment contradictòries:
  - Predir la perillositat
  - Prevenir recaigudes
  - Exercir el control social
- Discernir entre els símptomes de la vida penitenciària els propis del procés psicopatològic (CIM 10; DSM-IV)

Reptes (II)

- Diferenciar problemes derivats de l'entorn cultural: religió, idiomes, costums.
- Garantir el tractament i el seguiment dels pacients greus per la xarxa de salut mental comunitària (en el context de les mesures de seguretat i després de finalitzada la pena).
- Implicar i reforçar els vincles familiars

Dades Epidemiològiques

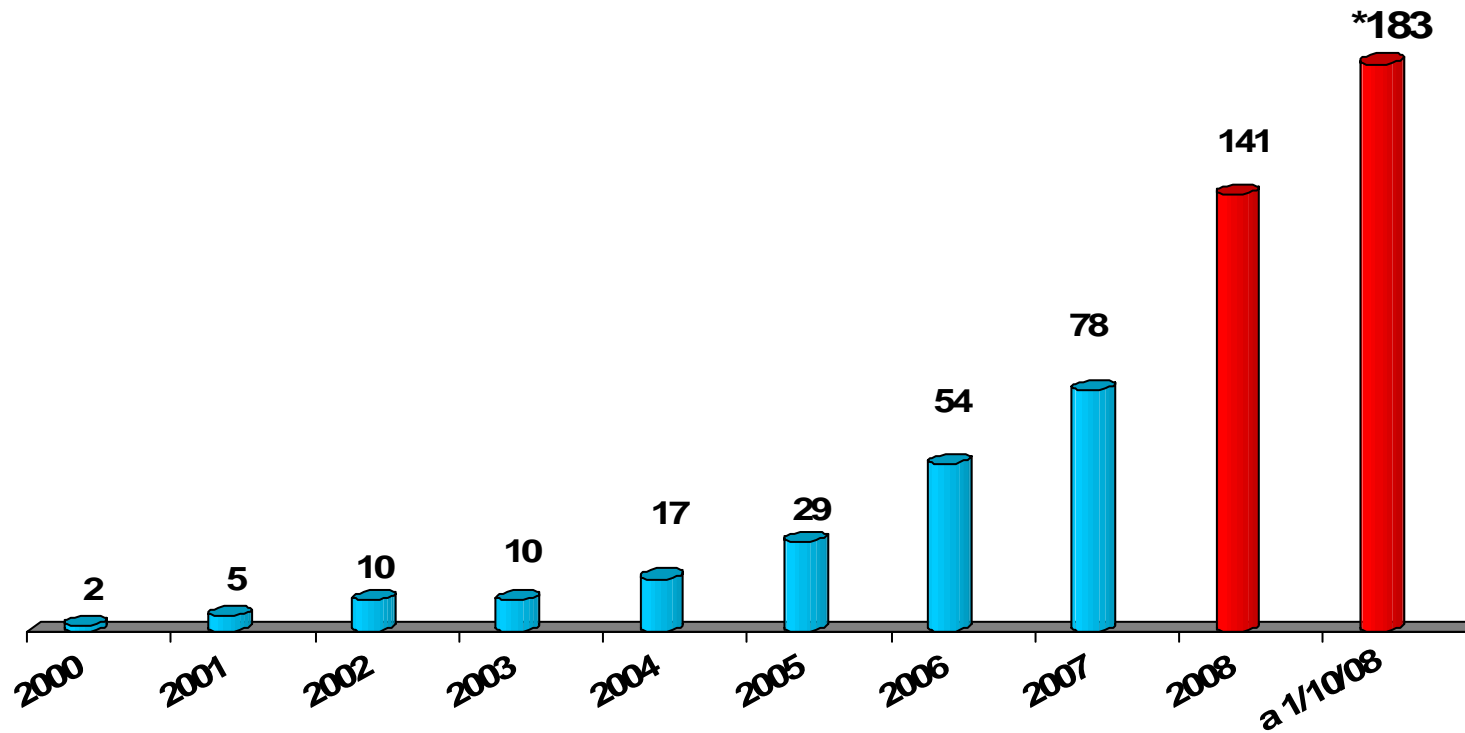
Trets

- Augment progressiu de la població diana.
- Reproducció de la distribució per gèneres en l'àmbit penal, amb major representació femenina.
- Necessitat d'atenció a la perspectiva d'origen.
- Diversificació de patologies.

Distribució anual dels ingressats en qualsevol Unitat de psiquiatria penitenciària (CREIXEMENT CONSTANT)

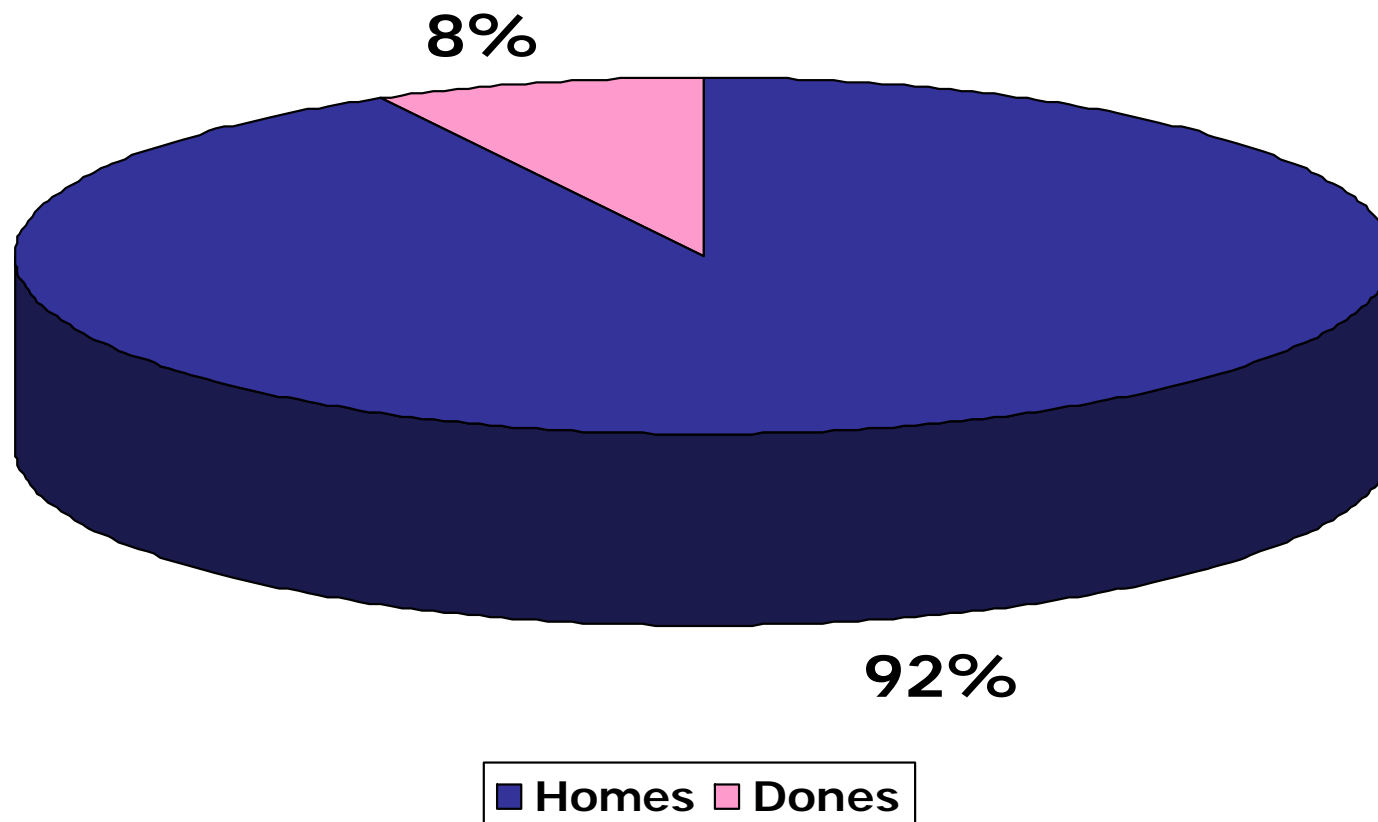
Any	Nombre Ingressats	Població mitjana	%
2005	483	8327	5,8
2006	545	8934	6,1
2007	621	9268	6,7

EVOLUCIÓ DE LES MESURES DE SEGURETAT D'INTERNAMENT EN CENTRE PSIQUIÀTRIC

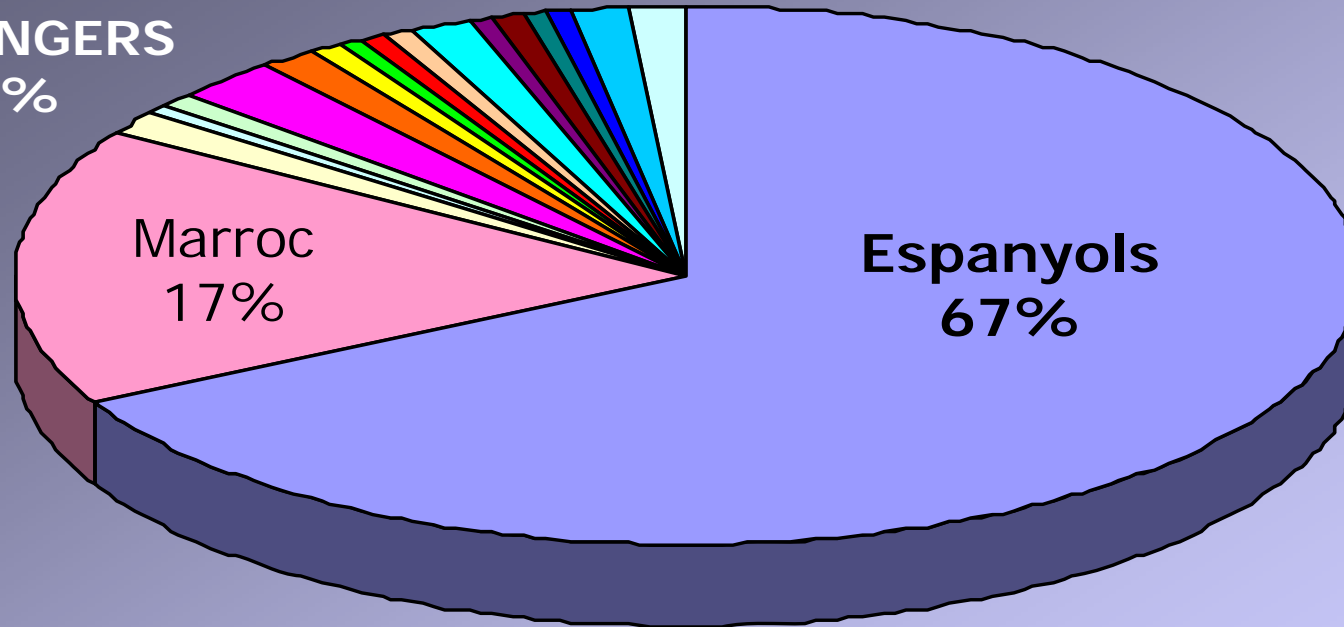
*183 = 167 en execució + 16 pendents d'inici

Pacients atesos: gènere

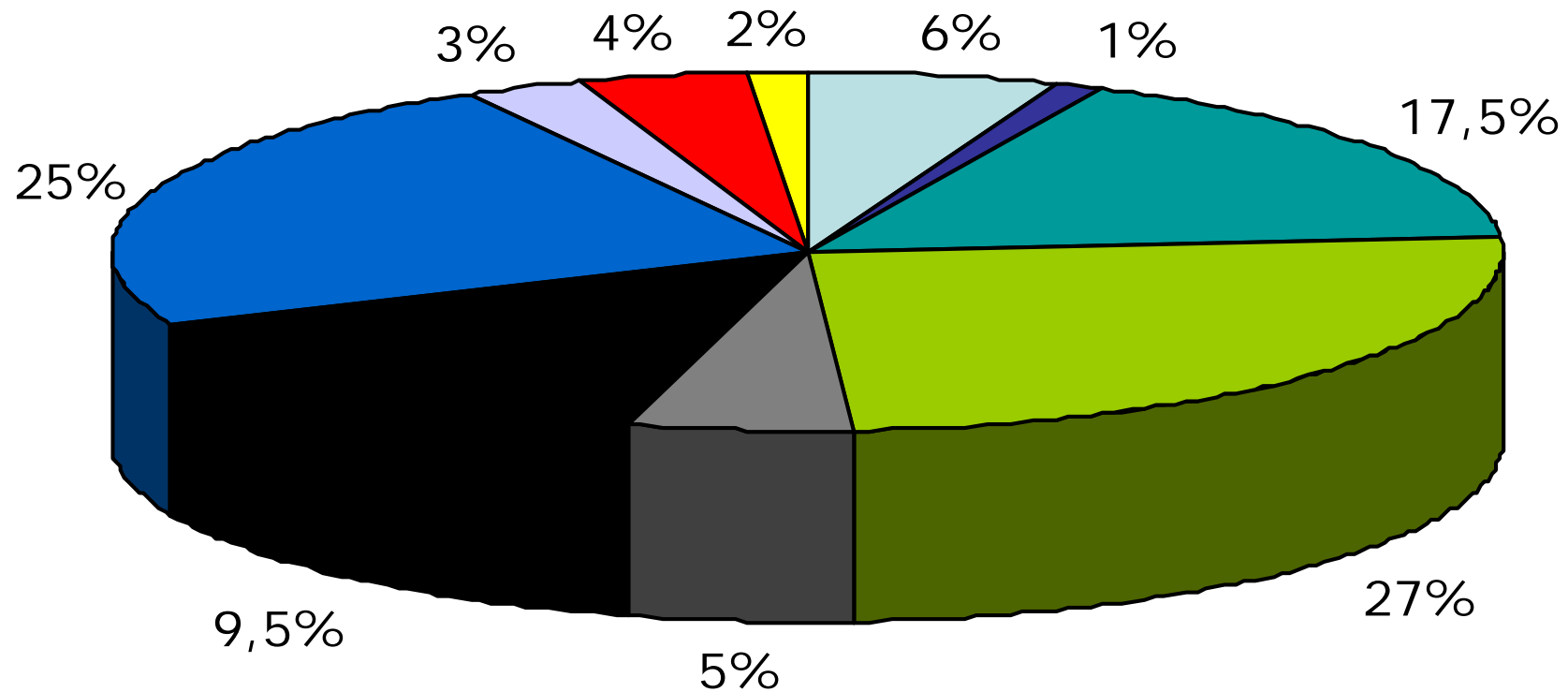
NACIONALITAT DELS INGRESSOS

ESTRANGERS
33%

■ Espanyola	■ Marroquina	■ Francesa	■ Hondurenya	■ Angolesa	■ Gambiana
■ Argantina	■ Anglesa	■ Togolesa	■ Nigeriana	■ Argelina	■ Paquistani
■ Veneçolana	■ Senegalesa	■ Russa	■ India	■ Dominicana	■ Eslovaca

Diagnòstics

Retard Mental	Demències	T x Substàncies
Psicosis	E. Ànim	T. Adaptatiu
T. Personalitat	Altres Trastorns	Sense diag.
T. Ansietat		

Organització dels Serveis (I)

SALUT – JUSTÍCIA

**Àmbit de la pena privativa de
llibertat**

Reproducció del model d'atenció de la xarxa pública

Atenció primària:

- Psiquiatra consultor en cada centre, que depèn de la xarxa pública de Salut Mental. Conveni de prestació assistencial.

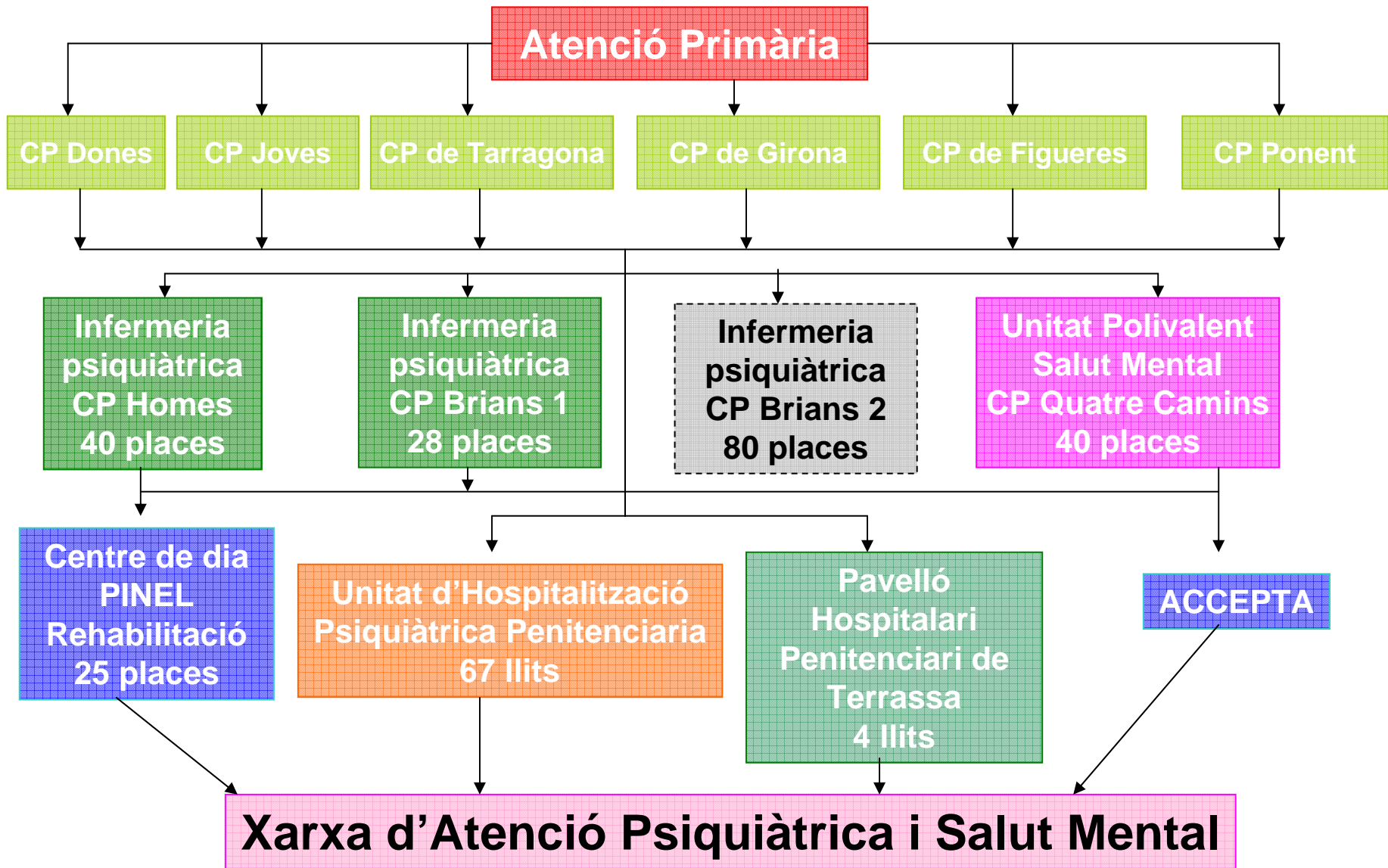
Serveis d'internament o Hospitalització:

- Unitats de psiquiatria de les infermeries dels centres Brians i Homes de Barcelona
- Unitat Polivalent en Salut Mental de Quatre Camins
- Pavelló hospitalari penitenciari de Terrassa
- Unitat de hospitalització psiquiàtrica penitenciària

Serveis de Rehabilitació:

- Centre de dia "Pinel"

Atenció Psiquiàtrica als Centres Penitenciaris de Catalunya

Atenció primària: el psiquiatre consultor

- Interconsulta diària o setmanal
- Filtre dels pacients per part dels metges d'Atenció Primària
- Història clínica única, informatizada i compartida
- Psiquiatra consultor – equip del CSM
  - Afavoreix la informació clínica compartida amb els recursos de SM del sector

Tractament intensiu en règim d'hospitalització parcial

Hospitalització en la infermeria de psiquiatria del centre penitenciari

- Tractament intensiu per temps limitat.
- Major intensitat en les activitats de grup i dirigides a objectius específics:
relacions interpersonals, consciència de malaltia, coneixement de les actituds adequades per afrontar el trastorn, elaboració emocional del fet delictiu, etc.

Unitat d'Hospitalització Psiquiàtrica Penitenciària de Catalunya (UHPP-C)

- Urgències: 24 hores
- Aguts: (10 llits)
  - Atenció a la crisi
  - Estabilització psicopatològica
- Subaguts: (15 llits)
  - Diagnòstic de necessitats d'atenció psiquiàtrica integral
  - Pla personalitzat d'Intervenció
- Mitjana-llarga estada: (27 llits)
  - Rehabilitació
- Trànsit a la comunitat: (15 llits)
  - Programa d'externalització

Servei d'urgències:

- Atenció 24h per a tota la població penitenciària de Catalunya.
- Derivació per part del metge del mòdul o del psiquiatre del centre penitenciari
- Valoració
- Ingrés

Unitat d'Aguts:

- 10 llits
- Objectius: Contenció de la crisi, valoració diagnòstica, instauració de tractaments i estabilització psicopatològica.
- Estada mitjana: 21 dies
- Alta: mòdul/infermeria de procedència o a un altre recurs de la unitat.

Unitat de subaguts:

- 14 llits + 1 contenció
- Objectius: finalitzar l'estabilització psicopatològica, inici del procés de rehabilitació.
- Estada mitjana: 3 a 6 mesos
- Alta: mòdul/infermeria de procedència o qualsevol altre recurs de la unitat.

Unitat de Mitjana i Llarga Estada:

- 25 llits + 2 de contenció
- Objectius: treball de rehabilitació psicosocial, per evitar la discapacitat, treballant per programes:
  - Educatius i Sanitaris;
  - Activitats de vida diària
- Estada mitjana---2 anys ¿?

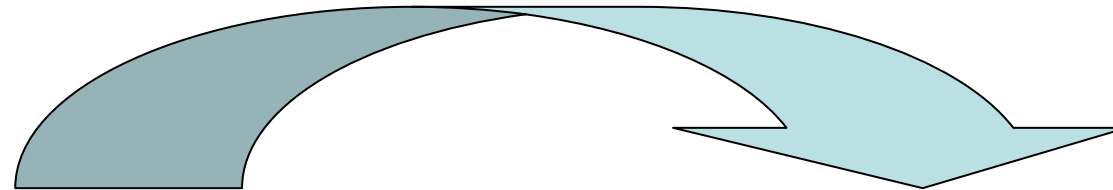
Trànsit a la comunitat:

- 14 llits + 1 contenció
- Objectiu: rehabilitació i externalització
- Estada: pacients amb 1 any o menys per a la finalització de la privació de llibertat
- Alta: recurs comunitari, domicili.
- Estada mitjana—12 mesos ¿?

Servei de rehabilitació psicosocial (centre de dia)

- Programa destinat a recuperar els dèficits i les disfuncions pròpies de l'evolució dels trastorns mentals severos.
- Utilitza una eina bàsica, el Projecte individual de Rehabilitació i Reinserció (PIRR).
- El centre de dia s'estructura en base als següents programes:
  - Programa funcional d'activitats bàsiques:
    - Àrea cognitiva.
    - Àrea relacional.
    - Àrea pragmàtica-conductual.
    - Àrea emocional.
  - Programa de suport dels pacients residencials. Activitats ocupacionals i laborals
  - Programa d'inserció al retorn (coordinació amb recursos comunitaris).

CENTRES OBERTS **PSI** (Pla Serveis Individualitzats)

Psiquiatria Institucional

Hospital Tradicional

La malaltia

La curación

Psiquiatria Comunitària

- Xarxa de suport comunitari
- Deteriorament:
  - Disfunció
  - Incapacitat
  - Minusvàlua
- La recuperació

Organització dels Serveis

SALUT - JUSTÍCIA

(II)

Àmbit de les mesures de seguretat

Mesures de Seguretat

ABAST I TIPUS BÀSICS

- **3%** del total d'MPA (creixement en nombres absoluts i disminució en valor relatiu)
  - T Ambulatori Salut mental 42,04%
  - MS Internament Psiquiàtric 32,65%
  - T Ambulatori Deshabitució 17,14%
  - MS Int. Deshabitució 8,16%

Notes: 3 de cada 4 per Salut Mental

3 de cada 5 en règim ambulatori

Les mesures de seguretat

Model:

- Utilització dels recursos de la xarxa comunitària.
- El compliment en centre penitenciari es l'últim recurs.
- Intervenció del Delegat d'Execució de Mesures com a referent, en coordinació amb els professionals del sistema de salut, i amb els professionals dels centres penitenciaris.

Pla d'Actuació Interdepartamental

FINALITATS

- ❑ Crear un marc institucional de treball entre els equips professionals dels Departaments implicats.
- ❑ Definir els circuits i els fluxos assistencials.
- ❑ Determinar les tasques i responsabilitats dels diferents equips professionals.
- ❑ Establir els criteris de coordinació en els diferents moments de l'execució de la sentència.
- ❑ Crear una Comissió de seguiment interdepartamental, oberta a assessoraments externs.

Pla d'Actuació Interdepartamental

REPTES

- ❑ Afavorir el diàleg i l'entesa entre el model assistencial i els requeriments judicials.
  - En la fase prèvia al judici
  - Durant l'execució

- ❑ Adaptar i sectoritzar adequadament l'oferta de places

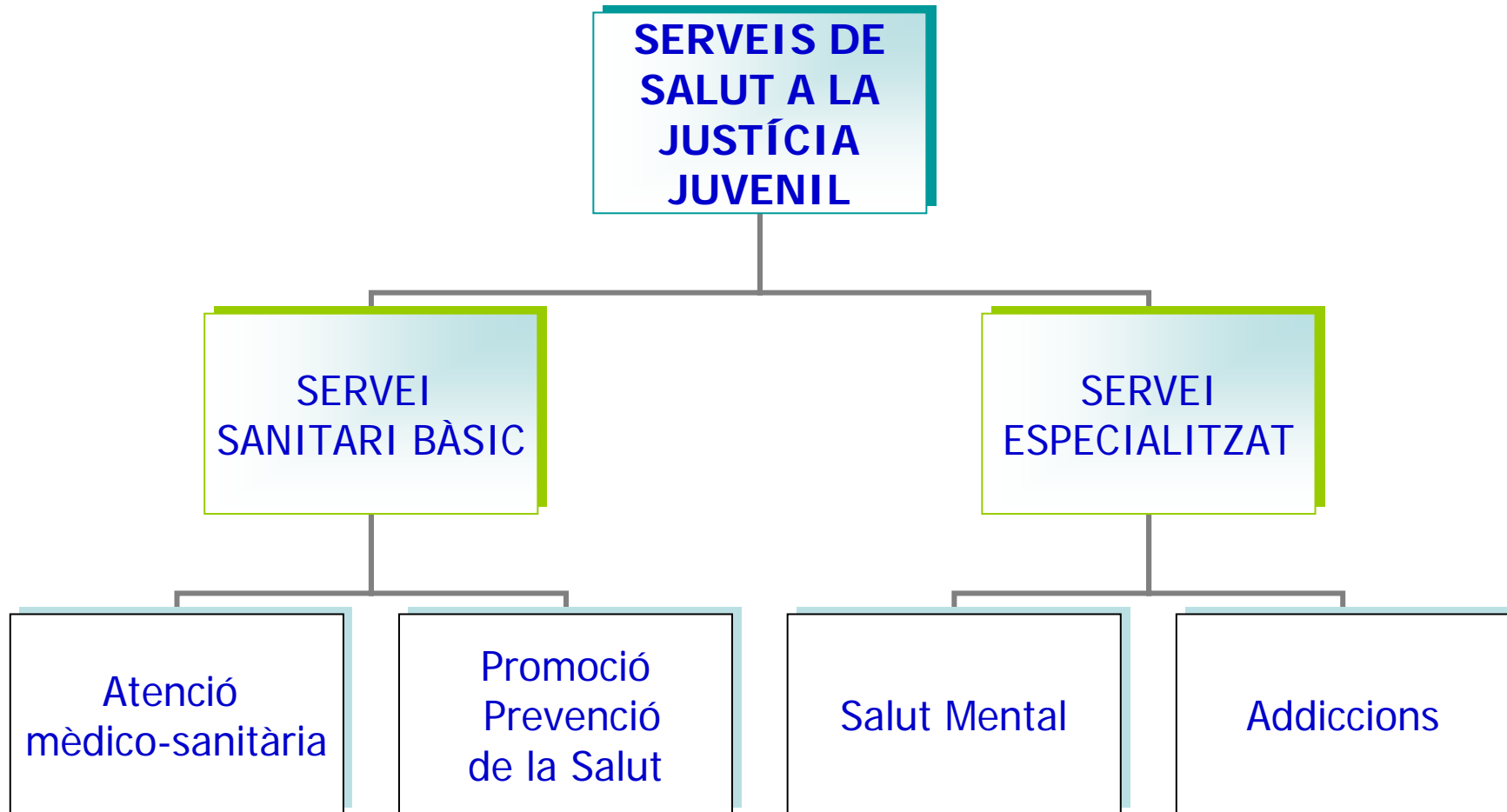
Organització dels Serveis

SALUT - JUSTÍCIA

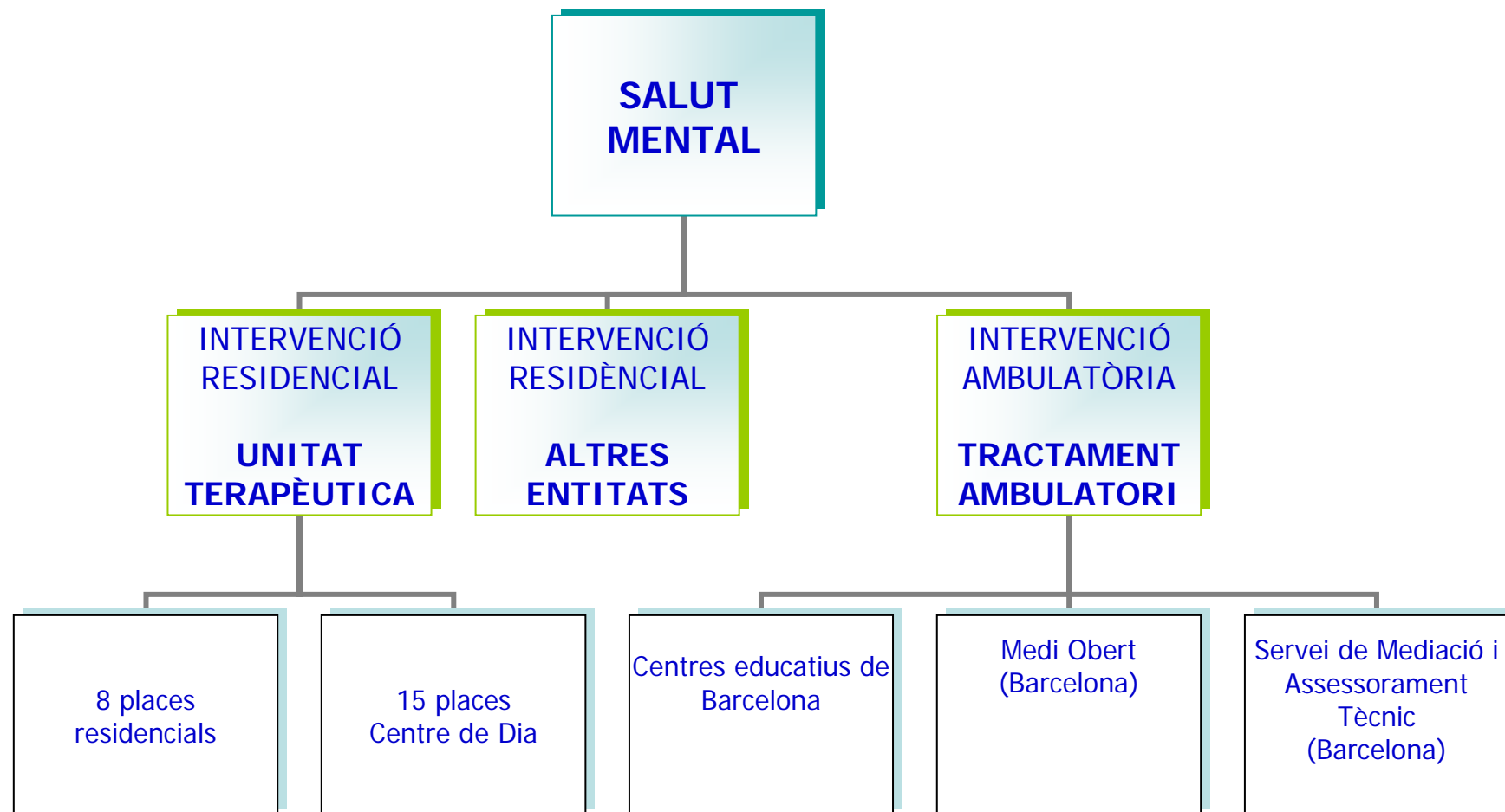
(III)

Àmbit de justícia juvenil

SERVEIS DE SALUT EN L'ÀMBIT DE JUSTÍCIA JUVENIL

ORGANITZACIÓ DE SERVEIS EN L'ÀMBIT DE JUSTÍCIA JUVENIL

El present: eixos de treball, eixos de millora

Pla Director de Salut Mental i Addiccions

- **Aspectes específics en l'atenció a las personas sotmeses a situació judicial**
  - Avaluació continuada de l'actual sistema d'atenció psiquiàtrica penitenciària, promovent la diferenciació i l'autonomia estricta dels espais i el funcionament dels serveis sanitaris específics, en relació als centres penitenciaris, incloent les actuals infermeries psiquiàtriques
  - Avaluació continuada de l'actual sistema d'atenció psiquiàtrica i de les drogodependències en els centres de justícia juvenil, amb especial atenció als perfils psicopatològics emergents
  - Revisió i homologació del Programa d'atenció a les persones subjectes a mesures judicials de seguretat de la xarxa convencional
  - Creació de CAS en les Institucions Penitenciàries

Conclusions

- La **població** que presenta problemàtiques de salut mental en l'àmbit de l'execució penal presenta un **creixent augment**, i una major diversificació de les seves necessitats d'atenció i cura.
- Aquesta **complexitat exigeix la cooperació** interdepartamental, intersectorial i la participació de totes les entitats, institucions i professionals implicats en l'àmbit de la salut mental.
- L'**objectiu** és disposar d'una **xarxa de recursos assistencials**, socials, rehabilitadors i laborals de forma ben articulada, de manera que facin possible programes individualitzats i una veritable **continuitat en les atencions**.